

Szovjetunió: napirenden az automatizált információs rendszer kifejlesztése

A tudomány, a technika fejlődése, általában a tudományos–műszaki előrehaladás biztosítása szempontjából mind nélkülözhetetlenebbek a közvetlen hozzáférést biztosító adatbázisok. Ma már a felsőoktatás is egyre inkább épít és egyszersmind fel is készít e bázisok használatára.

A tizenegyedik ötéves terv során a Szovjetunió Állami Tudományos–Műszaki Információs Rendszerén (Goszudarsztvennaja Szisztéma Naucsno-Tehnicoszkaj Informacii, GSZNTI) belül is sor kerül az Állami Automatizált Tudományos–Műszaki Információs Rendszer (Goszudarsztvennaja Automatizirovannaja Szisztéma Naucsno-Tehnicoszkaj Informacii, GASZNTI) intenzív kifejlesztésére.

A kutatásban és fejlesztésben uralkodó kettős tendenciának, a specializálódásnak és az integrálódásnak megfelelően, a szovjet adatbankok rendszere nemcsak specializált adatbankokból fog állni, hanem az adatbankok olyan együtteséből, amely részint hierarchiát alkot és részint figyelembe veszi az ágazatköziség és a területiség elvét is.

A GASZNTI „magját” néhány kollektív hasznosítású, nagy teljesítményű információs–számítógépi központ fogja képezni. Egyik fő feladatuk a kommutáció lesz, azaz annak biztosítása, hogy mindazok az adatbankok az ország egész területéről hozzáférhetővé váljanak, amelyek tagjai az automatizált információs központok hálózatának. A Szovjetunió Hírközlési Minisztériuma (Minisztersztvo Szvjazi SZSZSZR) most fáradozik e kommutatív rendszer megvalósításán.

A GASZNTI alapszintjén azok a tudományos és műszaki kollektívák helyezkednek majd el, amelyek miniszámítógépekkel lévén ellátva, saját adatbázisokat fejlesztenek ki. E bázisok kapcsolódni fognak a GASZNTI második szintjéhez, azaz az ágazati és tudományági adatbázisokhoz. Ezekkel a bázisokkal állnak majd egy színvonalon, illetve kölcsönös „korrespondenciában” a szövetségi köztársasági és más regionális adatbázisok, amelyek – ágazatközi jelleggel – a regionális vonatkozással is rendelkező adatokat gyűjtik.

A Szovjetunió rendelkezik azzal az információs intézményhálózattal – köztük 111 ágazatközi–területi információs intézménnyel is –, amelyben megvan az erő és a felkészültség a fejlett technika érdemi hasznosítására, azaz az ágazati, tudományági, ágazatközi–területi adatbázisok létesítésére, illetve fejlesztésére–működtetésére.

A GASZNTI kiépítése ennek ellenére további kutatásokat, módszertani erőfeszítéseket követel. Az erőfeszítések optimális kifizetése érdekében nem utolsó sorban biztosítani kell az információcserét. E címen

tökéletesíteni kell a publikált és a nem publikált számítógépi algoritmusok és programok gyűjtését és szolgáltatását (GPNTB, illetve VNTICentr érdekeltég), valamint meg kell szervezni a Szovjetunióban gyártott számítástechnikai és egyéb berendezések nyomonkövetését, értékelését és célszerű elterjesztését. Ez utóbbi feladatra új központot hoznak létre.

/MARCUSK, G. I.: *Nekotorie problemü razvitija Goszudarsztvennoj szisztemi naucsno-tehnicoszkaj informacii.* = *Naucsno-Tehnicoszkaja Informacija*, 1. sor. 11. sz. 1980. p. 1–4./

(Futala Tibor)

Elektronikus fordítás?

A piac mind több, csodákat ígérő elektronikus eszközök között kínál. Ilyen például a turisták és nyelveket tanulni vágyók számára készült zseb-fordítógép. Ez azonban a gyakorlatban sok esetben kudarcot vall, hiszen szó szerinti tükörfordításával – nem tudván kiválasztani az azonos alakú, több vagy rokon értelmű kifejezések közül a szöveggörnyezethez illőt – gyakran alkot értelmetlen mondatokat.

Egy kereskedelmi folyóirat, a *Business Traveller* 1979. május–júniusi számában megjelent cikk számol be a konkrét tapasztalatokról. E szerint a németek igen elcsodálkoztak, amikor egy angol zseb-fordítógép tulajdonos, csekket óhajtván fizetni, az iránt érdeklődött, hogy: „Csinál ön venni hitel játékkártyát?” Ez érthető, ha tudjuk, hogy az angol mindig a *do* segédigével kérdez, aminek a jelentése: tenni, csinálni. De a gép azt sem volt képes eldönteni, hogy a *card*, azaz kártya a hitel fedezésére vagy kártyacsatákra szolgál-e. Mint ahogy azt sem tudta, hogy a *to take* ez esetben elfogadást, nem pedig vételt jelent. De nemcsak értelmetlenné, hanem komikussá is válhat ez a mondat, hiszen a sok jelentésű *to take* többek között a fogyaszt, visel vagy a fog, megragad, elszed, elfoglal, esetleg a felfog, megért szavakkal is fordítható.

Hasonlóan félreérthető volt az angol felszólítás: „Watch my bag!” (Vigyázzon a csomagomra!), ami a zseb-fordítógép tolmácsolásában németül így hangzott: „Betrachten meine Tüte” (Szemlélni a papírtölcseremet).

Útját folytatva, a cikkíró és zseb-fordítógép tulajdonos hasonló kudarcokat vallott az olasz és spanyol nyelvetterületen is. Sok esetben a helytelenül megválasztott nyelvtani szerkezet nehezítette a megértést.

A gépi fordítás spektrumának másik végén – többek között – az amerikai kormányzat és az Európai Gazda-